

Inpoldering van de Zuidplas in 1839.

Drooglegging middels een ringvaart en ringdijk.

De drooglegging van de door vervalping ontstane Zuidplas was niet eenvoudig. Vooral door de omvang van de plas (ruim 4.200 ha) was het een grote onderneming en kon alleen plaatsvinden als er voldoende investeerders waren.

Aangezien onduidelijk was of de nieuwe drooggemaakte gronden voldoende zouden opbrengen, waren er geen financiers te vinden.

Mede vanwege de dreiging van het water heeft Koning Willem I pas in 1825 die taak op zich genomen. Je zou dan ook kunnen stellen dat de Zuidplaspolder de eerste polder is die door de staat is gefinancierd.

Jan Anne Beijerinck heeft het ontwerp gemaakt.

Voor het droogmalen van de Zuidplas werd in 1828 gestart met het graven van een **ringvaart** en het opwerpen van een **ringdijk** rondom vrijwel de gehele veenplas. Om het water uit de veenplas in de ringvaart te malen waren 18 molens nodig; 9 bij Waddinxveen en 9 tussen Moordrecht en Kortenoord.

Vervolgens werd het water met 12 windmolens via een zogenaamde tweetrapsbemaling afgevoerd naar de Hollandsche IJssel. Totaal dus 30 molens en, ter ondersteuning, twee stoomgemalen.

Hoewel deze twee gemalen niet echt voldeden (ze vroegen o.a. te veel energie), kan wel worden gesteld dat de Zuidplaspolder de eerste droogmakerij was waar stoomkracht op deze manier werd gebruikt.

Verkaveling en verkoop gronden

Na het droogmalen van de Zuidplaspolder werd er systematisch verkaveld: om de 800 meter kwamen er tochten. De 1e, 2e en 3e Tochtweg herinneren ons daar nog aan. Ieder stuk land was ongeveer 40 meter breed en 780 meter lang. Dit rechthoekige netwerk van kavels werd niet op één van de oevers georiënteerd maar op de directe lijn Moordrecht en Moerkapelle georiënteerd. Moordrecht en Moerkapelle moesten namelijk zo direct mogelijk met elkaar worden verbonden. Hiertoe werd een lijn getrokken tussen de kerktorens van beide dorpen: de huidige Middelweg/Brede weg.

In de jaren 1841-1842 werden de gronden via massaveilingen snel verkocht. Het meeste geld brachten de hoge met een dikke laag vette bagger bedekte percelen. De eerste beleggers woonden in de buurt van Gorcum, wat blijkt uit de namen van een aantal oude boerderijen zoals, Altena,

Loevesteijn en Ravensteijn. Het aantal eigenaren van de gronde was destijds ook beperkt: vier eigenaren hadden meer dan de helft van de polder in handen.

Ontwikkeling van de bemaling

Hoewel de polder met de 30 molens en de twee stoomgemalen droog gehouden kon worden, was het vooral voor de landbouw ook belangrijk dat het water op peil werd gehouden. De twee oude stoomgemalen werden dan ook in 1870 verbouwd tot gemalen met grote schepraders en vernoemd naar twee oud-dijkgraven "IJserman" en "Francois" uit Moordrecht. Maar ook deze verbouwde stoomgemalen voldeden niet.

Daarom is in 1876 besloten om twee nieuwe gemalen met centrifugaal pompen te bouwen: de "Van Gennep" aan de Kortenoord en de "Van der Breggen" onder Waddinxveen.

Helaas zijn de molens in loop van de jaren afgebroken! Dit had een bezienswaardigheid kunnen zijn zoals je die ook hebt bij Kinderdijk!

Eén molenstomp staat er nog: aan de Westringdijk in Moordrecht.

Sinds 1970 wordt het polderwater van de Zuidplaspolder rechtstreeks vanuit de Ringvaart, dus zonder tussenkomst van de ringvaartboezem, naar de rivier de Hollandsche IJssel gepompt.

Deze zeldzame combinatie van polder- en boezembemaling is ondergebracht in één gebouw het "Abraham Kroesgemaal". Dit gemaal ligt tussen Moordrecht en Nieuwerkerk aan den IJssel aan de Schielands Hoge Zeedijk.

Laagste punt van Nederland

Na de drooglegging in 1839 lag het waterpeil in de Zuidplaspolder rond de -5,60 meter AP (Amsterdams Peil).

In het jaar 1920 was het waterpeil ten opzichte van het (Normaal Amsterdams Peil (NAP) -5,97 meter.

Inmiddels ligt het diepste punt (maaiveld) in deze laagst gelegen – bewoonde – polder van Europa op – **6,76 meter** onder de zeespiegel (vastgesteld in 1995).

Het **laagste waterpeil** van de Zuidplaspolder ligt bij Waddinxveen en is zo rond -7,10 meter NAP.

HVN/ kvdg, Nieuwerkerk a/d IJssel, 1 maart 2023.

(Bron: Het boekje "Van Cortland tot Zuidplaspolder", A. den Boer en uitgegeven in 1981 bij de opening van het bedrijfspand van Rhiwa-Hartomex BV, Industrieterrein 'De Hooge Venen' in Nieuwerkerk aan den IJssel)